

Henriette Gubi.

Af Georgia la Cour Pedersen.

*Lad som Mødrenes Veninde
leve hendes Minde.*

Morten Eskesen.

Naar vi med Tak og Glæde har oplevet de Festsdage, som bragte saa stor en Del af vore sønderjydske Landsmænd tilbage under »Danevældens Skygge«,

mindes vi med Veimod og Taknemlighed mange af de Venner, hvis Haab aldrig svigtede om den Dag, der en Gang maatte komme, da ikke Lærken blot faar Lov »paa Heden dansk at synge«, men som ikke selv fik Lov at opleve den.

En af dem, hvis Navn næppe er kendt ret langt uden for Sønderjyllands Grændser, vil jeg gjerne prøve paa at fortælle lidt om. Det er Vandrelærerinden Henriette Gubi, som blev født i Jersdal tæt ved Bevtoft den 29. August 1856.

Hendes Navn tyder jo paa fremmed Oprindelse, og hendes Fader stammede ogsaa fra de sydlige Lande, men selv er baade han og hendes Moder — Marie Hörlück — født i Bevtoft. — Hun var Datter af Gaardmanden og Sognefogden H. H. Hörlück, og det var ikke med sin Slægts gode Vilie, at hun blev gift med den fattige Maler Peter Gubi. Hun fik derfor kun en meget lille Medgift, da de satte Bo. Det var under meget smaa og fattige Kaar, de levede, men virksomme, livlige og trofaste, som de begge var, fik de Lykke til at danne et lyst og godt Hjem sammen, hvor deres store Børneflok voksede op.

De maatte tidt arbejde strengt, og Børnene maatte tidligt hjælpe sig selv og hverandre, mens Faderen og Moderen drev deres lille Ejendom, samtidigt med, at han, især i de første Aar, saa meget som muligt arbejdede som Maler.

Megen Sygdom maatte de tidt prøve. Flere af deres Børn døde som smaa, et Par af dem som ganske unge, saa kun 6 af de 14 Børn blev voksne.

Faderen blev i sit 50. Aar omtrent blind i lang Tid, og fik han end delvis sit Syn tilbage, maatte han dog helt opgive sit Haandværk og bruge sine Kræfter paa den lille tarvelige Jordlod.

Der var derfor alle Dage Fattigdom til Huse, men Henriette saa altid med Glæde og Tak tilbage til sit Barndomshjem og kunde ikke noksom undres

over, hvordan Forældrene forstod trods Fattigdommen at gøre det godt for Børnene.

Hun har tidt fortalt om, hvordan Moderen, naar hun sad ved sin Rok, kunde samle Børnene om sig, synge danske Sange for dem og fortælle for dem, hvad hun havde læst og hørt i sin Pige-tid. Navnlig fortalte hun tidt lange Stykker af Ingemanns Romancer og fremsagde Digte, som hun kunde udenad.

Naturligvis øvede hun ogsaa sine Børn i dansk Læsning og Skrivning, da de tyske Skoler lidt efter lidt udelukkede al dansk Undervisning. Henriette var livlig og godt begavet, var ogsaa som lille Pige rask og sund, men allerede i sit 7ende Aar fik hun en alvorlig Sygdom, som hun aldrig forvandt.

Morten Eskesen fortæller, at hendes lille Søster paa den Tid døde, og at Moderen en Dag forgæves ledte om Henriette. Hun var i koldt og regnfuldt Vejr gaaet op paa Kirkegaarden, hvor hun omsider fandtes siddende eller liggende paa Søsterens Grav. Rimeligvis har hun der paadraget sig en Forkølelse, som slog sig paa Øjnene. Maaske har hun tidligere haft Anlæg til Kirtelsyge. Nu blev hun en Tid helt blind, og hendes Moder sørgede meget derover; men Henriette var ved godt Mod og sagde: »Det skal Du ikke være ked af Moder. Jeg kommer nok til at se igjen. Det giver Vor Herre mig nok til min Fødselsdag.« Hendes Haab blev ikke beskæmmet. Den Dag hun fyldte 7 Aar, kom hun virkelig til at se igjen. Det ene Øje var dog altid særligt svagt, og da hun blev 15—16 Aar, var det saa stærkt angrebet, at det maatte tages bort og erstattes med et Glasøje.

Med det andet Øje saa hun heller ikke godt, men kunde dog altid bruge det. Hun blev aldrig legem-

lig stærk og maatte altid saa vidt muligt skaanes for strengt Arbejde.

Hun lærte derfor, straks hun var blevet konfirmeret, lidt Skræddersyning, og gav sig ogsaa lidt af med at sy Modepynt og tjente derved, hvad hun trængte til, saa hun fremdeles i flere Aar kunde blive hjemme hos sine Forældre. Hendes Evner og Lyst til at forsøge sig som Digterinde kom tidligt frem, og navnlig i de Aar skrev hun af og til et Digt i »Dannevirke« med sit Navn »Henriette« under. Ogsaa en lille Fortælling om sønderjydske Forhold skrev hun, og flere af hendes Bysbørn og Venner, navnlig Hans Andersen Krüger i Bevtoft, blev opmærksomme paa hende. Hendes Moder var — saa vidt jeg ved — lidt i Slægt med Krüger, besøgte i hvert Fald imellem det Krügerske Hus, og maatte da altid forelæse ham og hans Søster Ingeborg, hvad Henriette havde skrevet. De beundrede det og saa i hende en vordende Digterinde.

I Efteraaret 1878 holdt den danske Prinsesse Thyra Bryllup med Prinsen af Cumberland. I den Anledning vilde Krüger gjerne have sendt Brudeparret en Lykønskning — og en mørk sludfuld Eftermiddag holdt Krügers lukkede Vogn uden for det lille Hus i Jersdal. Ingeborg Krüger kom ind for at bede Henriette inden næste Morgen skrive et passende Lykønskingsdigt til det kongelige Brudepar. Baaede hun og Moderen var sikre paa, at Henriette let kunde opfylde Krügers Ønske, og da Ingeborg Krüger var taget bort, satte hun sig ogsaa til at prøve derpaa, men det vilde slet ikke gaa. Hun fik ondt i Hovedet og kunde ikke faa en Linie til at føje sig.

Næste Morgen var Moderen som sædvanligt tidligt oppe. — Hun sad gjerne ved sin Rok nogle Timer, før hun kaldte ad Børnene. — Smør og Brød havde hun sat ind i Stuen til Varmen, for at det kunde være lettere at tillave Børnenes Skolemad, naar det senere skulde gjøres.

Henriette, som var svag, skulde ogsaa have sin Morgensøvn, men den Morgen saa Moderen hende med Glæde og Tillid sætte sig stille til at skrive paa det ønskede Digt.

Om Hertugen af Cumberland vidste hun kun, at han, ligesom Sønderjyderne, af Prøjserne var blevet forurettet og krænket i sine Rettigheder. — Samfølelsen og Interessen her for hjalp hendes Pen i Gang, og snart efter maatte gamle Marie Gubi i den tidlige Efteraarsmorgen af Sted til Bevtoft med Digtet, at det straks kunde blive afsendt. — Det blev bemærket og paaskjønnet i Kjøbenhavn og kom som en Hilsen fra Sønderjyderne til Brudeparret sammen med enkelte andre Digte i Bladene. Senere blev det just derfor omtalt og gjengivet i tyske Blade, og da Krüger kort efter kom til Berlin, blev det nævnet for ham som fornærmeligt og »illoyalt«. — At det, — som Krüger næsten troede — har været et medvirkende lille Grand til Pragfredens Artikel 5s Ophævelse, som jo kom i de samme Dage, er dog vel neppe tænkeligt.

Sommeren 1880 kom Henriette — nærmest ved Krügers Hjælp — paa Ryslinge Højskole, og Vinteren efter hjalp han og andre Venner hende til et Ophold paa Frøken Zahles Skole i Kjøbenhavn.

Der kom hun til at tilbringe et Par Aar, og boede hos et Par gamle Frøkner Knudsen, som hun

befandt sig særligt godt hos, og betragtede altid siden dem og Etatsraad Hjort Lorenzen som sine Velgjørere.

Hendes Livlighed og Interesse for alt, hvad nyt der her mødte hende, hjalp hende forholdsvis hurtigt over den Ufrihed og Generthed, som er en Anstødssten for de fleste Landsbybørn fra smaa og fattige Hjem, naar de kommer til at leve i ny, særligt som her fint æstetisk dannede Kredse.

Nej, Henriette følte sig snart som hjemme under de nye Forhold. — Men — hun var kommen der i Haab om at finde den nødvendige Uddannelse som Forfatter- eller Digterinde, som var hendes »kjære stadige Tanke« og hun mærkede mere og mere, at alle hendes Velgjørere betragtede hende som den vordende danske Lærerinde for sønderjydske Børn. — — Hun havde et lille Manuskript i Kufferten, som hun brændte af Længsel efter at se udgivet, og i al Stilhed bestemte hun sig til at faa det anerkjendt — eller forkastet!

Hun gik med det til Zakarias Nielsen, bad ham læse det og sige hende sin Mening om det. — Han lovede det og bad hende komme igjen om nogle Dage. — Det blev alvorlige Ventedage for hende, og da hun kom og vel blev meget venligt modtaget, men dog straks mærkede, at hendes Bog til Dels var vejet og funden for let, var det hende en stor Skuffelse. Zakarias Nielsen »vilde langt fra fraraade Udgivelsen, men Bogen maatte omarbejdes her og der, ændres i den ene som i den anden Retning osv.«. Saa stod det med det samme klart for hende, at nu vilde hun ikke længere arbejde hen imod det tidligere Maal. — Nu

vilde hun lægge al sin Kraft ind paa at blive gjort skikket til, som Lærerinde at hjælpe sønderjydske Børn til en dansk Oplysning. — Det havde hendes Venner jo alt for længst udseet hende til, og det vilde og kunde Gud Fader give hende Lykke til, alt som Tiden gik.

Efter endt Skoletid i Kjøbenhavn kom hun hjem til Sønderjylland, og kom snart efter i Huset hos Doktor Rasmus Krüger — Broder til H. A. Krüger — som Lærerinde for hans yngste Datter.

Senere blev hun Lærerinde ved en lille Kommuneskole i Haved i Rejsby Sogn. — Der var kun ganske faa Børn, og hun var inderlig glad ved de 4 Aar, hun tilbragte der og kom til at staa i et nært og venligt Forhold baade til sine Elever og mange af deres Forældre. — I et af sine Lejlighedsdigte omtaler hun med Glæde de indholdsrige Aar hun tilbragte der. — »Er der end ensomt og stille, saa er her hjemligt og godt, her har jeg fundet en kjær og oplivende Virksomhed« og føjer til: »Der er vel ej den Plet paa Jord, hvor ej man savner noget. Dog ingen Steder mer jeg troer, end hvor der er for broget. — Sligt var en kjær i Ungdomsaar, men er man syv og tyve Aar, saa takker man for Haved.«

Fordringerne til tysk Undervisning i Skolerne, var den Gang endnu ikke saa store, som de senere blev. Henriette var ikke særlig stærk i Sproget og fik ogsaa foreløbigt Lov at tilsidesætte det en Del, men snart traadte den Rejsby Præst til og »tilbød«, at hun hver Søndag efter endt Gudstjeneste maatte komme ind i Præstegaarden, hvor han saa vilde hjælpe hende til Rette, saa hun bedre kunde undervise i

Tysk. — Samtidigt advarede han hende mod at gaa med til de danske Gudstjenester, som Poulsen fra Bovlund holdt hver Maaned i et Par af Nabobyerne, Vodder og Lundsmark. —

Det faldt hende ikke svært her i at følge Præstens Raad. Hun havde altid tidligere ment, at Fri-menigheds-Bevægelsen ikke var værd for hende at komme med ind i, og »Grundtvigianismen« havde hun ikke været synderligt i Berøring med eller følt sig tiltalt af.

Det varede dog ikke længe, før den stadige, næsten tvungne Kirkegang i Rejsby blev hende meget svær, saavel som den tyske Undervisning bag efter, hvori hun godt mærkede, hun mer og mer skulde paavirkes ogsaa i tysk Sindelag.

Samtidigt følte hun, hvordan netop de af Børnernes Forældre, som hun satte højest, havde deres store Glæde og Opmuntring af at være med til Poulsens Gudstjenester og danske Møder, som hun jo ikke maatte eller turde deltage i.

Hendes Helbred, som jo aldrig havde været stærkt, blev daarligere, og da flere af hendes kjæreste Elever omtrent samtidigt blev konfirmerede, bestemte hun sig til at tage sin Afsked og foreløbigt følge sin Læges Raad om en Vesterhavs Badekur i Sommeren 1886.

Her gjenvandt hun for en Del sine Kræfter, og her gjorde hun Bekjendtskab med Præsten Holger Køster og hans Kone, som ogsaa var Badegjæster der. De blev gjensidigt glade ved at lære hinanden at kjende, og da Køsters snart foreslog hende at tage til dem som Lærerinde for deres Børn i Mygind Præste-

gaard ved Randers, gik hun med Glæde ind paa deres Forslag.

Hun kom saa til at leve der i $1\frac{1}{2}$ Aar og kunde aldrig noksom udtale sin Glæde over Opholdet der.

Der lærte hun ret Velsignelsen at kjende af Samlivet med den danske Menighed, og i Pastor Køsters Forkyndelse fandt hun Hjælp og Opbyggelse i sit Kristenliv. — Nu var hun ikke længere bange for den grundtvigske Paavirkning, men følte sig glad og taknemlig over det ny, varme Liv, der strømmede hende i Møde fra den folkelig og kristelig vakte Kreds af Mennesker, hun kom til at leve iblandt.

Hun betragtede altid siden sit Liv der som en kvægende, oplivende og frugtbar Ferietid. — For hendes egentlige daglige Gjærning maatte dog vist findes i Sønderjylland?

Hun stod i en stadig Brevveksling med sit Hjem, og tog levende Del i Alt, hvad der angik hendes Forældre og Sødskende. — At en af hendes ældste Brødre, mens hun var i Haved, var blevet præjsisk Soldat, var en Begivenhed for hende, som for dem Alle i Hjemmet. — De havde skrevet meget sammen derom, da den ældste Broder tidligere efter den da gjældende Skik var udvandret til Danmark for at undgaa den præjsiske Krigstjeneste.

Nu havde den næste Broder altsaa gaaet den igjennem. Han var udlært som Maler og vilde nu fortsætte sin Virksomhed i Jersdal, som Faderen tidligere havde haft.

De fik derfor Jorden delt, og i den Del af Marken, som laa længst fra det tidligere Hjem, bygget et Hus, hvor Forældrene flyttede hen for med en yngre Bro-

der til Hjælper at tage kraftigere fat paa Opdyrkningen af Heden og Marken. Maleren beholdt lidt af Jorden ved det gamle Hjem, og det blev saa bestemt, at Henriette tog hjem til ham for at styre hans Hus og sammen med ham passe hans 2 Køer.

Her kunde hun saa forhaabentligt samtidigt i al Stilhed komme til at holde lidt Skole Onsdag og Lørdag Eftermiddag for Byens og Egnens Børn.

Det er i det Hele taget glædeligt at lægge Mærke til, hvordan der mange Steder rundt om i Sønderjylland blev vaaget over, at de to Fri-Eftermiddage fra den præjsiske Skole blev vel anvendte til dansk Undervisning. Det maatte gjøres i Stilhed, tiest under saa neutrale Fag som Haandarbejde eller for Drengenes Vedkommende forskellige Slags Husflid. Men mange ældre Kvinder — tidt hjulpet af yngre Kræfter — har her Aar efter Aar taget en god Gjerning op ved at samle Børnene og samtidigt med Haandarbejdet indøvet og sunget danske Sange med dem, fortalt dem Danmarks Historie og øvet dem i dansk Læsning og Skrivning.

Hvor var det en Glæde for Henriette igjen at komme til at leve i sit Barndomshjem, nær Nabo til sine Forældre og yngre Sødskende og nu selv vide sig som den, der skulde danne Hjemmet for sig og Broderen og der tillige faa sit Ønske opfyldt om at være med at hjælpe Danskheden frem hos de Børn, der frit vilde søge til hende.

En kjær Husfælle fik hun desuden en Del af Tiden i sin kjæreste Elev fra Haved, Anna Petersen, i hvis Hjem hun der havde boet, og som nu gjerne vilde gaa lidt mer i Skole hos sin gamle Lærerinde, før hun søgte til en dansk Højskole.

Egnen omkring Jersdal er temmelig nøgen og fattig, men hvor var den kjon i hendes Øjne, og hvor udtalte hun sig taknemligt i sine Breve om, hvad hun der ejede, skjøndt hun mangan Gang ønskede sig i aandeligt rigere Forhold, som hun havde lært dem at kjende i Mygind og nu ogsaa havde erfaret, at de fandtes flere Steder i Sønderjylland i de danske Frimenighedskredse. — — — Fra »Bakkehuset«, som hun og Broderen kaldte deres Hus, har jeg mine første Breve fra Henriette. Der fra besøgte hun os første Gang, da hun fulgte sin yngste Broder Theodor her til, for at han skulde gaa til Konfirmationsforberedelse hos Pastor Svejstrup i Vejen og til Skole her i Skibelund.

Vi blev meget hurtigt godt kjendte, og vore fælles sønderjydske Skole-Interesser blev det første Baand, der knyttede os sammen. Hun fortalte ualmindelig livligt om sine tidligere Oplevelser, og sit Hjem og sine Sødskende, og hendes gjentagne Besøg her, blev mig og alle mine en særlig stor Glæde.

Af de Breve, jeg i de følgende Aar har faaet fra hende, vil jeg først gjengive det, jeg fik straks efter hendes første Besøg:

Bakkehuset, den 27. Oktober 1890.

Kjære danske Venner! — Blot et Par Ord maa jeg have med til Dem med min varme, inderlige Tak for den Venlighed, hvormed De tog imod Theodor og mig. Jeg var som hjemme hos Dem med det samme, og jeg havde haft den inderligste Lyst til at blive et Par Dage i Skibelund, men jeg skulde tale med den unge Pige i Askov, og jeg skulde hjem om Søndagen. — Jeg har imidlertid ligesom et lille Haab om at komme der en anden Gang. Jeg ved

ikke hvordan det kan være, at jeg saadan følte mig som draget til Deres Hjem blot efter det korte Bekjendtskab. Det skyldes nok mest Deres store Venlighed, men jeg tror ogsaa, at det ligger en Del i den Glæde, jeg følte, ved at se den velsignede Livsgjerning, som De er bleven saa lykkelige at kunne øve i Hjemmet bag »Mindestenene«. Det var mit eget Livsmaal, jeg her saa virkeliggjort; at faa Lov at leve for en saadan Børneflokk, og saa da især Børn fra Sønderjylland, der paa den Maade næsten bogstaveligt er revet ud af Ørnens Kløer. — De kan tro, Teodor havde et og andet at fortælle mig, allerede da han fulgte mig paa Vej ad Askov til. — Han var saa lykkelig, saa fri og glad. »Jeg begriber ikke«, sagde han »hvordan det skal gaa i den Skole, for jeg synes, at Lærerne taler til Børnene, som var det deres egne Børn allesammen«. — Da Tue Akselgaard (den unge Lærer her ved Skolen) kom ind i Skolen med en Stok til at pege paa Landkortet med, troede Teodor, at nu var der en eller anden ulykkelig Sjæl, der havde forseet sig paa Legepladsen, og nu skulde have sine Rygstykker varmet.

Børnene herhjemme kalder Skolen »Tugthuset«, og det er sikkert, at Tvangsarbejde er de vante til, og haard Behandling faar de i Tilgift. — Derfor er det, jeg vilde saa gerne være med til at smugle lidt Liv ind i de smaa Barnehjærter, men det er jo i alle Maader ikke heldigt at leve som Smugler. — Jeg har tænkt endnu mere over dette, siden jeg talte med Dem, og jeg vil vist tænke mere endnu. — Hvordan skal jeg kunne faa det anderledes? — Jeg vilde saa gerne kæmpe med aaben Pande og tone rent Flag. — Paa den anden Side er jeg glad for hver

eneste Time, jeg faar Lov at læse med de faa Børn, jeg har hernede, og jeg tør og kan ikke foretage noget Skridt for at komme bort herfra endnu. Det er ligesom jeg synes, jeg maa have et Vink, et Skub ude fra, før jeg kan tænke der paa. — Men jeg kan ikke glemme Deres Hjem, og jeg maa af Hjertet ønske Dem til Lykke med den Velsignelse, De har modtaget i at eje et saadant Hjem med en saadan Virksomhed. Gud ske Lov for den Vinter, min lille Broder faaer hos dem. Jeg vil ogsaa inderlig haabe, han maa blive Dem til Glæde. Han sang: »Der er et yndigt Land«! da han havde sagt Farvel til mig og vendte sig mod Skibelund Krat og det nye Hjem, og jeg kom til at græde der ved, for jeg syntes, det var som om det lille Sønderjylland var kommen hjem til Danmark. — Hvilken Dag, naar dette sker for os Alle! Jeg kan ikke slippe Haabet derpaa.

Lev vel, kjære Venner. Kjærlig Hilsen og Tak
fra Far og Mor
og Henriette Gubi.

Samme Vinter var det, Henriette blev opfordret til at begynde sin sidste og kjæreste Virksomhed som Vandrelærerinde i Sønderjylland. — Det var H. P. Hanssen-Nørremølle, som paa Sprogforeningens Vegne bad hende prøve. Den vilde lønne hende, saa de Forældre, som ønskede hendes Hjælp, kunde faa hende i Huset 2 a 3 Uger, for at hun der kunde hjælpe dem til at faa en dansk Hjemmeundervisning i Gang, som de ikke syntes, de paa egen Haand havde Evner og Mod til at øve.

Et Aarstid før havde Sønderjyden fra Tønder-egnen, Lærer Kasper Jensen, som i flere Aar

havde været Friskolelærer i Holstebro, men nu var vendt tilbage for at bevare sin prøjsiske Borgerret, taget samme Gjerning op flere Steder til Gavn og Glæde for mange Hjem. — Henriette gik med Glæde ind paa Forslaget og skulde begynde den ny Virksomhed den 1. September.

Her om skriver hun, efter at hun næste Gang i Februar 91 har besøgt os: »Tak for sidst. Jeg har haft godt af denne sidste lille Udflugt. Jeg fører virkelig et Eneboerliv her, som man næppe kan tænke, men som Du nok har mærket Følgen af i min Uvidenhed om, hvad der foregaar omkring os. Jeg kan snart heller ikke holde det ud længer, og derfor er det jo godt, jeg snart faar Lov at ryste Vingen lidt og flyve ud. Bare nu jeg maa have det rette Greb paa at hjælpe, hvor Hjælpen trænges.

Jeg lever i Spænding, snart er jeg glad og snart igjen bange for Opgaven, men jeg synes, jeg er bleven ført ind paa dette, paa en Maade, der giver mig Tro paa, at jeg ikke skal staa ene, men have den Hjælp ved Siden, som kan overvinde de vanskeligste Ting, og saa maa jeg da lægge det i Guds Haand og være frimodig. Jeg maa rigtignok tilstaa, at jeg nu kommer ind i et Liv, der gaaer stik imod, hvad jeg altid har tragtet og higit efter: Et Hjem med en Virksomhed, jeg kunde magte, og med en Hjemlighed til Hvile efter Arbejdet. — — —

— — — Men for Resten er jeg en urolig Natur, og det urolige Liv maa vel kunne passe for mig, bare jeg kunde gjøre lidt Fyldest, hvor jeg kommer!

Mit Barometer vil synke og stige mange Gange inden den 1. September, men det er vel saa for Alle, der skal tage en ny Gjerning op, især naar man er

ældre. Betænkelighederne kommer med Alderen, mens man er ung, er man i Besiddelse af et vist dumdrigt Mod, der virkelig klarer mange Bugter for én. Dog det er vel dumt at tænke saadan nu. Min Ængstelse hidrører vist for en Del fra, at jeg nu i 3 Aar har levét saa afsondret fra alt Liv. — Var jeg bleven valgt til denne Gjerning, da jeg kom hjem fra Mygind med Hjertet fuldt af forfriskende Liv og Mod, da tror jeg, det var gaaet bedre for mig. — Nu skal vi dog haabe det bedste!« — — —

Ellers gav Tanken om hendes gamle, livlige Moder hende maaske allermest Lyst og Tro til sin ny Gjerning. — Hun sagde en Gang til mig: »Jeg troer, jeg maa kunne hjælpe sønderjydske Mødre til at tage Mod til sig og fortsætte, hvor jeg begynder. Jeg ved, med hvor smaa Midler min Moder har kunnet drive Hjemmeundervisning i vort Hjem, saa alle vi Børn var lykkelige derover, og alle Dage takker hende for, hvad hun paa den Maade blev for os, mens hun sad ved sin Rok, og vi Alle lejrede os lyttende om hende«. Gamle Gubi var nu næsten blind, som han vedblev at være lige til sin Død, men Moderen var fremdeles rask og livlig. — Henriette var lykkelig over at kunne dele alt med hende, som al sin Tid havde levet stille der hjemme i Jersdal. — Kun et Par Gange havde hun været paa en længere Rejse og besøgt den ældste udvandrede Søn, først paa Ryslinge Højskole og senere ved hans Dødsleje paa Samsø. — Nu fik Henriette hende med herop til Teodors Konfirmation i Vejen. Desværre skulde en af hendes Sønner næste Dag rejse hjemme fra, for at møde som tysk Soldat, saa hendes Tid var meget knap, og hun maatte rejse hjem lige fra Vejen Kirke, hvorfor Henriette i sit næ-

ste Brev skriver: »Teodor var saa ked af, at Mor og jeg ikke kunde følge med hjem til Skibelund fra Kirken. Han har givet os en Skildring af, hvor rart I havde det om Eftermiddagen med Konfirmanderne og deres Forældre. »I maa ogsaa tro, vi sendte Eder mange Tanker, mens vi rejste hjemad. — Jeg kunde især ønsket for Mors Skyld, hun skulde haft hele Festen med. — Hun kommer saa sjældent ud, og var saa barneglad ved at være kommen »hjem« paa den anden Side af de sort-hvide Pæle.

Naar jeg til næste Aar faaer min faste Løn at stole paa, saa kommer jeg igjen med Mor, for min Glæde er dobbelt, naar jeg har hende med.« — — — I samme Brev skriver hun om Teodor: »Jeg mente jeg skulde have faaet ham sat i Skrivehjørnet, som var hans Agt en Gang, men nu har Køerne der ude paa Marken faaet Tag i ham, og der er ikke rigtig Ro paa ham. I maa derfor nu tage til Takke med, hvad jeg kan fortælle Eder om Eders lille Vinterven. Jeg kunde fortælle det med to Ord: Glæde og Sang, for en jublende Sang følger ham fra Morgen til Aften her ude paa Marken, som ligger lige op til min Mark. — Det er saa fornøjeligt, naar jeg kommer der ud til mine Køer, og jo ikke kan se vidt omkring, da altid at høre hans frimodige glade Stemme eller en Fløjtemelodi af hans kjendte Toner. Snart er det Skibelund-Drengenes Marsch op igennem Krattet, og snart en kraftig Fædrelandssang eller et Nyn af hans Konfirmationssalmer. Det er saa velsignet at høre der paa, for man ved dermed, at Vinteren med dens rige Indhold er gaaet med ham over i Sommertravlheden.« Endelig skriver hun i samme Brev: »Har I hørt om Affæren paa Mandbjerg med Kasper Jensen,

der blev afhentet af Gendarmer og Amtsforsstanderen? Han blev jo dog straks sat i Frihed igjen, men hvordan Sagen ellers skal løbe af, er vi Alle lidt spændte paa. — Jeg kan aldrig tro, at man kan forbyde, at nogen kommer i private Huse og læser med Børn fra samme Hjem, jeg er ikke det fjerneste bange for, at man skal kunne hindre hverken Kasper Jensens eller min fremtidige Virksomhed, og jeg er nu bleven mere og mere fortrolig med den, saa jeg med ublandet Glæde og Længsel seer hen til den 1. September.

Jeg er saa inderlig taknemlig for at faa Lov at være med til noget, der i Virkeligheden synes at kunne blive lidt til Gavn for vort Modersmaal her nede. — — Mine Onsdage og Lørdage, da Børnene kommer her, er mine kjæreste Dage, og det vil blive velsignet hver Dag at kunne virke mellem de Smaa hernede. Ja mellem de Store med for den Sags Skyld, for det er jo de Voksne, der særligt skal hjælpes paa Gled med de Smaa. Der var en Tid, jeg var meget nedbøjet i Sindet, og Troen paa vor Sag var ligesom svækket med det samme. Nu takker jeg Gud, at jeg har faaet Lov at leve en Dag igjen, da jeg har faaet fastere Haab og stærkere Mod.«

Morten Eskesen, som jo i de Aar færdedes meget i Sønderjylland og besøgte mange forskjellige Hjem, havde for Skik tidt at skrive sine Venners Fødselsdage op, og naar det passede ham stundom at komme til Stede paa en saadan Dag, hvor han kunde vente at træffe flere af Husets Venner samlede. Han havde sjældne Evner til at føre gode danske Samtaler frem, sang sine Sange og Viser og fortalte Eventyr, Historier og egne Oplevelser, saa han paa den Maade tjente den danske Sag som faa Andre. — Gjennem ham

havde Dyr læge Gram i Kjøbenhoved faaet at vide, at han havde Fødselsdag sammen med Henriette Gubi den 29. Avgust, og da han og hans Kone længe havde været særligt interesserede i Alt, hvad der havde med dansk Hjemmeundervisning at gjøre, fik de Lyst at indbyde hende til at fejre den Dag sammen med dem og flere af deres Venner, der ligesom de selv gjerne vilde lære hende at kjende. — Hun kom her til fra Vejen Station, og vi fulgtes saa med hende til Kjøbenhoved, hvor vi havde en dejlig Dag sammen med Husets øvrige Gæster. Blandt dem var Frimenighedspræsten C. Appel, som sammen med os Alle tog levende Del i Samtalen og navnlig bad hende ikke glemme Bibelhistorien, naar han hørte hende udtale sine Tanker og Planer om de nye Forhold, hun snart skulde ind i, og som vi Alle ønskede hende god Lykke til. Hendes første Brev der efter er skreven fra

Dybbøl Mejeri, d. 30. 9. 91.

»Det var en rar lille Tur for mig til Eder og til Kjøbenhoved, før jeg tog ud, jeg blev ligesom baaret lidt frem til min ny Gjærning ved Eders gode Mening og varme Interesse for Sagen, og saa var der et og andet ved Eders Syn paa den, der gav mig end mere Sikkerhed i mit Forhold til den praktiske Udførelse. — — Det blev alligevel ikke i Broager, jeg fik begyndt, men i Dybbøl — lige midt i Hjærtet af vor mest dyrekjøbte Plet af Jord. — Jeg har nu været her paa Dybbøl Mejeri i 3 Uger, og er saa godt hjemme, at jeg nok kunde ønske at blive her lidt længere, men i Morgen maa jeg bryde op og drage til Nybøl, hvor fra der er kommen Bud efter mig. — Ogsaa fra Broager er der kommen ekstra Ordre, og til Ullerup skal jeg ogsaa med det første, saa vort Syn paa, at jeg

helst ikke skulde være for kort Tid ad Gangen paa et Sted, lader sig nu ikke efterkomme for det første i det mindste. — Men det er jo dejligt, at der viser sig saa god Efterspørgsel. — Det vidner dog om Hjemmenes Interesse. — Skulde det saa gaa, som Knud Pedersen sagde, at jeg maaske ved »Opvisningen« i Kjøbenhoved muligt var bleven vejjet og fundet for let, saa man ikke der fra Egnen skal have Bud efter mig, saa er det jo godt, jeg sidder lidt fast i Sundeved! — Kasper Jensen tager nu atter Mod til sig og begynder til 1. November i Poulsens Kreds omkring ved Bovlund. Det kan jo ogsaa være, han tager sig af Rødding-Kredsen, men derfor var der vel ikke noget i Vejen for, at jeg kunde komme der en Gang en lille Tur. Jeg maa sige, jeg har svær Lyst til det. — Dog maa jeg nu først have mig sat rigtig fast i Sundeved, der jo for Tiden er blevet mig anvist af mine Foresatte.

Nu skal Du have en Beskrivelse af, hvordan jeg inddeler min Dagsgerning. — For det første sørger jeg for at faa at vide, hvor Fejekost, Støveklud, Blankbørster og den Slags Ting er, saa jeg om Morgen selv kan gjøre i Stand i mit Værelse og være min egen Kammerpige. Der efter gaaer jeg i Spisekammeret og seer til at faa mig lidt at spise, da jeg naturligvis kommer for sent op til at være med ved det store Bord, som her er meget tidligt paa Færde. — Formiddagstimerne benytter jeg da til Læsning paa de Ting, jeg skal fortælle for Børnene. Disse er her store og godt begavede og kan tage imod meget, ja gjør det med stor Lyst og Interesse, dels skriver jeg lidt, eller hvad andet jeg har at gjøre i den Retning. — Efter Middag sætter jeg mig ind i Daglig-

stuen og syer paa, hvad Husmoderen ønsker min Hjælp til, idet jeg saa samtidigt har en rolig Time sammen med Familien og kan tale med dem under Arbejdet. — Kl. 4 kommer Børnene fra Skole, og naar Mellemmaden er fortæret, følges vi ad ud i Marken, hvor den største Dreng passer Køerne. Han har ventet os med Længsel, og nu lukker jeg saa op for mit Forraad af Danmarks Historie, eller hvad jeg nu har til dem. — — Køerne er ganske skikkelige og fuldstændig med i Forstaaelsen af, at her gjælder det at være rolig. — — Ved Solnedgang driver vi Køerne hjem, og saa gaaer vi ind i Kjøkkenet og faaer vor Boghvedegrød.

Naar saa Lampen der efter er tændt, kommer Landkortet frem eller Skrivetøjet, Oplæsning, Sang eller hvad vi nu synes det skal være. — Er der Ro til det, foregaaer det i Dagligstuen, men er der Forstyrrelse af Fremmede eller saadant, saa gaaer vi op i mit Værelse, hvilket vi egentlig helst vil paa Børnenes saa vel som paa min Side, men jeg mener, det er rigtigst at være i Dagligstuen saa meget som muligt, for at vænne til med, at det maa være en dagligdags Gjerning med den Undervisning. — — Til Slutning maa eller skal der et Eventyr eller to til; en anden Fortælling kan ogsaa nok gaa, men den maa ikke læses, den skal fortælles, ellers er det ikke rigtig til Pas. — Da Landkortet nu ogsaa er ledsaget af Fortælling hele Tiden, saa kan Du godt tro, at naar jeg Kl. 9 er færdig, saa er jeg saa godt træt, som nogen Lærerinde i en regelret Skole kan blive det, for man er jo egentlig halvtræt paa den Tid af Dagen, jeg begynder min egentlige Gjerning. — Det, der bærer op over Trætheden, er Børnenes Lyst til at »lege Skole«.

Onsdag og Lørdag har vi jo hele Eftermiddagen til vor Raadighed. — Bare det maa blive ved at gaa Aar efter Aar, saa er jeg glad ved min Stilling, hvor vandrende den end er. — Endnu har jeg ikke mærket noget til Gendarm eller Huller, og jeg haaber, jeg er saa lille, at de ikke skal faa mig at se. — Her i Dybbøl har jeg gaaet saa dejligt stille som en Gjæst, skjøndt helt skjult kan jeg umuligt være, det hvisker ud mellem Børnene alligevel, men det har dog et mere privat Præg, naar man kun har en Families Børn.

I Nybøl vil man nok nu have flere Familiers Børn sammen, det er jeg ikke saa glad ved, men da jeg ikke selv raader for det, saa maa jeg jo finde mig i at lade det komme an paa en Prøve. — Jeg mener det vil vække mere Opsigt. — Jeg er ikke bange for et Forhør, men jeg er bange for at blive afbrudt. Jeg vilde saa gjerne have Lov at give nogle Aar af mit Liv til denne Gjerning, ja om saa var blive ved der med, saa længe Kræfterne tillader det. — Jeg vil dog prøve, naar jeg i Morgen kommer til Nybøl, at lægge det for hos Husfædrene der, om vi ikke hellere skulde fare lidt med Læmpe. — Holder de fremdeles paa at samle flere, kan jeg jo ikke staa og gaa mod Strømmen, da det er langt fra, jeg kan have det Overblik over Sagen, som Mænd har, der kjender Forholdene bedre.

Skulde jeg imidlertid komme under Tiltale, saa kan jeg dog ikke tro, at man kan forbyde mig at »besøge« de forskjellige Hjem, selv om man vil forbyde mig at samle Børnene, men det var rarere ikke at komme ind under den store Kikkert ogsaa for Sagens Udbredelses Skyld til de Hjem, der endnu staaer

fjernt fra vor Plan. — Kunde jeg saa stille, saa stille, fra de mere oplyste Hjem liste ind i de »smaa« Hjem, da var jo egentlig først Formaalet naaet, og det naaes sparest, naar Folk ikke mærker noget til Politiet og den Slags Ulykker i Hælene paa mig. Derfor er det, jeg mener, det var bedre at gaa saa stilfærdigt frem som muligt, og derfor troer jeg ogsaa nok, jeg paa egen Haand vil foreslaa dette. —

— — Jeg træffer tidt Folk, der siger mig rent ud, at de slet ikke kan tro, det kan blive ved at gaa med min Virksomhed »Tyskerne skal nok faa det forbudt« siger de. Jeg kan nu ikke dele deres Syn. Jeg har god Tro til Sagens Fremtid, naar vi kun ikke bærer os dumt ad.

Forresten er det en forunderlig Stilling jeg har, saadan ligesom at lege Skjul med Samfundet. Naar der bliver Folketælling, hvad monstro der saa skal staa under Rubrikken: Stilling for mit Vedkommende? Dette maatte nok helst blive Selskabssdame, i hvormeget jeg end hader en saadan Livstilling. Eller kan Du finde mig en bedre Betegnelse? Til Slutning en kjærlig Hilsen fra

Henriette Gubi.

Hendes næste Brev er fra

Mølmark, d. 17. 12. 91.

Tak for Dit kjære, rare Brev Georgia. Det gjorde mig glad i flere Henseender. — For det første synes jeg at spore hos Dig, at skjøndt den ny Skole i Hejls har skaaret lidt ind i Skibelundkjæden, saa har den ikke kunnet tage den gamle, kjære Virkelyst med eller gjort noget Skaar i den. — Tvertimod, denne gjør alt sit for, at Gjærningen kan blive ligesaa stor og velsignet med de Faa som med de Mange; saa

kjender jeg Eder nu saa meget, at hvor truende det end for Tiden kan se ud i pekuniære Forhold, saa beder I ikke forgæves Bønnen om dagligt Brød, og I ved ogsaa at modtage dette ligesaa taknemligt, selv om der just ikke for Tiden kan komme »dygtigt Smør paa«, som H. C. Andersen siger.

Den 18. Morgen. Ja saa vidt kom jeg i Aftes i Tusmørket. Jeg havde haft Børnene hele Eftermiddagen, da de tilfældigt havde fri i Skolen, og for saa at hvile lidt, før vi skulde fortsætte igjen om Aftenen, saa satte jeg mig og skrev, men de løb rundt om mig som smaa Mus. — Nu er jeg kommen tidligt op og sidder ved Lampelys og fortsætter. Jeg er saa taknemlig for, hvad jeg har faaet Lov til, at det ofte kan juble i mig der over; og jeg siger, at mere end alle Ungdomsdrømme om Forfatterskab og sligt stort noget, er det dog at have Lov som nu at tage Del i dette Virke hernede. — Men jeg forstaaer ogsaa nok, hvad Lærerinden i Dig, Georgia, tyder hen til, naar Du advarer mig imod at tabe Modet, om Farten ikke altid er lige fuld, eller Sangen ikke altid lige levende. — Faren ligger netop paa saadan en Fart som min lidt nær, da jeg, hvor meget jeg end undgaaer det, maa gjentage en Del om igjen og om igjen, og det er rigtig aller bedst skikket til at gjøre det dødt og trættende for mig nu og da. Men saa hjælper det igjen, at jeg stadigt har smaa ny Tilhørere. — Saa kan jeg ogsaa nok det ene Sted fremhæve dette, det andet hint ved en Historie, saa det alligevel kan gaa ret livligt. — Og saa maa jeg tilstaa, at siden Du skrev det Ord, har jeg ikke taget mig det saa nær, om der er en Aften, jeg er mindre skikket til det end ellers, jeg tager det som noget naturligt, menneske-

ligt, at for at komme rigtig op, maa man ogsaa stundom prøve at komme rigtig ned igen.

Jeg var et Sted paa en Gaard lige nede ved Sydspidsen af Broagerland, hvor jeg fandt nogle store, kraftige Dreng, der saa mig saa voksne ud, at jeg blev helt betuttet ved det, da de stod over for mig, og jeg skulde »se op« til dem. — Saa gik jeg nede ved Fjorden, Dagen efter, at jeg var kommen der, og jeg var saa forknytt og beklemt om Hjertet. Jeg syntes, jeg var bleven for lille til min Gerning. — Forældrene er jo gerne til Stede ved Undervisningen, og her var Faderen især ogsaa saa »stor« i en anden Forstand, syntes jeg. — Hvad skulde jeg lille Væsen stille op med al den Størrelse paa alle Leder og Kanter. — Det var ikke frit for, at jeg saa lidt længselsfuldt ud over Havet, hvor netop et Dampskib kom forbi, og jeg ønskede: »Hvem der kunde sejle med det ud i den vide Verden bort fra den Opgave, der var mig for stor«. — Men saa med ét var det, som kom der Bud til mig der ude fra det Fjerne, og Budet kom mig ganske nær, det var som jeg hørte en stille Røst, der sagde: »Hvorfor er Du saa urolig, og hvorfor bruser det i Dig? er det maaske Dit Værk og Din Opgave, Du staar over for? Nej det er H a n s, der er stærkere end Du, og H a n er aldrig for lille«. — — Ja hvor det gjorde godt at komme til denne Erkjendelse. Jeg gik rask og lettet hjemad, satte mig at læse, hvad jeg vilde fortælle om Aftenen, og det er aldrig gaaet mig bedre end netop da. Netop der i dette Hjem fik jeg rigtig nye Kræfter og nyt Mod og trofaste Venner tillige, baade hos de gamle og hos Børnene. — —

Er det nu ikke dejligt at opleve saadant, saa

glemmer man Kampen, der gik for ud. — Ja, kjære Venner, nu maa I da ikke tro af dette her, at jeg virkelig en Gang kunde falde for Fristelsen og løbe bort fra min Post ud i den vide Verden. Nej, jeg skal nok blive paa den. »Du kommer jo da igjen«, det er den Hilsen, jeg stadig har faaet med mig fra det ene Hjem til det andet. Og jeg skal nok komme igjen. Nu er jeg i det sjette Hjem, og flere venter mig efter Jul. — Jeg rejser naturligvis hjem til Faer og Moer i Julen, det glæder jeg mig usigeligt til. — Jeg har saa travlt med at sy Dukkekjoler og Kaaber til Julegaver, saa jeg maa nok ikke skrive mere denne Gang. — — — — Vil I ikke kjøbe og sende mig 12 Eksemplarer af Rasmussen Lidemarks Sangbøger for Børn og 6 af Th. Jakobsens Retskrivningsbøger. Her i Mølmark troer jeg nok, jeg er i den Slags Hjem, der trænger til den Slags Vejledning, jeg skulde yde. — Mer om det en anden Gang. — Nu kun en kjærlig Hilsen og en god Julefest.

Eders Henriette.

De første Maaneder af sin Vandrelærerindetid skrev Henriette en Del af sine Oplevelser op i en Dagbog, som jeg har haft Lejlighed til at læse. Baade efter den og efter hendes Breve maa jeg undres over hendes Lykke til paa en kjøn og naturlig Maade at komme til at leve sammen med Beboerne af alle de forskjellige Hjem, saa hun snart vandt sig fuldtro Venner iblandt dem. Især gjaldt dette Dybøl Mejeri og Hjemmet hos Andreas Andresens paa Broager; men trods hendes Glæde og Taknemlighed over den Venlighed, der alle Vegne møder hende, kommer der stadigt et lille Længselssuk efter hendes eget kjære Hjem — efter Forældre og Sødskende,

hun nu i de sidste 3 Aar igjen har levet sig sammen med. »Søde lille Mo'er, kan Du blive varm i Din Seng«, sagde jeg i Aftes, da jeg rystende og gennemkold krøb ned i mine Dynner«, skriver hun et Sted, og altid mærker man, hvor kjærligt hun tænker paa sit Hjem. —

Den rige og frodige Natur, hun færdes i, nyder hun tidt i fulde Drag, som naar hun beskriver en Søndags-Kjøretur, hun sammen med Zachariassen og hans Kone og en af deres Nabofamilier gjorde over Sønderborg og langt op paa Als til nogle Slægtninge der. Senere skriver hun fra Skellemark, hvor Andreas Andresen boer: »I denne Uge har jeg været helt urimelig meget optaget, synes jeg. — Jeg er blevet saa godt kjendt med Beboerne her i dette brave, grundærlige, danske, alvorlige, men tillige livlige Hjem. Ved hvert et Maaltid trækker Tiden ud med Samtaler, saa vi næsten i disse korte Dage kunde blive siddende hele Dagen igjennem. Jeg er i det mindste saa forsynlig at have mit Strikketøj ved Haanden, saa jeg nemt kan tage det, naar Maaltidet er forbi. Ellers ved jeg ikke, naar jeg skulde faa mine Julegaver til Fader og Moder færdige, (varme, uldne Tørklæder til dem begge). Den Smule Tid, jeg har tilovers om Dagen, naar jeg har læst med lille Ingeborg, der endnu ikke gaaer i den tyske Skole, har jeg haardt nødt til Forberedelse til om Aftenen. Tidt skal et Brev jo skrives, og saadan gaaer Tiden hurtigt for mig i god og stadig Virksomhed. Der er slet ikke Tid til at stirre paa sig selv, og det er saa sundt at kunne undgaa dette. I Tirsdags havde jeg en velsignet Dag eller Aften i Broager sammen med flere Venner ved den lille private Gudstjeneste; som Poulsen-Bovlund holdt for os. — — —

Nu er jeg kommen over hin underlige Forsagthed og Forknythed overfor Børnene her og min Gerning med dem. Den er mig nu en ligesaa naturlig Ting, som de andre Steder. Hin tunge Vandring ved Havet er blevet mig et godt Billede eller en god Bekræftelse paa, at »det kan se graat og blive godt.« Men jeg husker ogsaa nok, at jeg gik med den Tanke, at det var jo ikke mig, der skulde bære dette med egen Kraft. Vor Herre vilde bære det og kunde det ogsaa, selv ved saa lille og svagt et Redskab, som jeg er.

Ja, det er sandt. Det har jeg følt for Alvor her nede paa Spidsen af Broagerland.«

Som Henriette i sine sidste to Breve har fortalt om sit Vandreliv i Sundeved, fortsattes det Aaret rundt. Hun slap for en stor Del uden om Politiets Indblanding, men vidste dog stedse Sværdet hængende over Hovedet. I et Brev fra den 19. 1. 92 skriver hun: »Jeg var desværre syg nogle Dage hjemme i Julen, men kom over det temmelig godt endda, og er jo nu atter i min Virksomhed her i Sundeved med nyt Mod og friske Kræfter.

Jeg er ellers i disse Dage meget optaget af et nyt Forslag til en præjsisk Skolelov, som er lagt frem i Landdagen, og som, hvis det gaaer igennem, vil blive mig en haard Sten paa min Vej, da den saa omtrent giver Skolemyndighederne Hals- og Haandsret over Børnene ogsaa uden for Skoletiden, og rent ud forbyder en Hjemmeundervisning, som ikke anerkjendes af dem. — — Skal min Virksomhed under den Slags Undersøgelse, saa ved jeg jo nok, hvor vi ender. — Men endnu er dog Loven ikke vedtaget, og indtil da ved vi saa ogsaa, ingen har Ret til at blande sig

i vore Sager. — Jeg ved ikke, hvordan det kan være, for mens Beboerne her er bange og meget ængstelige for den Lov, saa er det for mig, som om det slet ikke kan tænkes, at man kan afbryde mig. Dog følger jeg jo naturligvis Sagen med stor Opmærksomhed. Her er Sagen nu i sin gode Gænge. — Jeg har nok at bestille, men da jeg nu synes at have faaet et helt nyt Aar til min Raadighed, saa følger jeg nu Forældrenes Ønske om at blive lidt længere paa Stedet, end Tilfældet var før Jul.

I et Brev fra Dybbøl skriver hun d. 12.—5.—92: »Det gaar fremdeles godt med Tilslutningen, og det lader ikke til, man vil forbyde mig at undervise.

Jeg har rigtignok været i Forhør og givet fuld Rede for min Færd, men jeg fik kun en Mulkt, fordi jeg ikke havde meldt mig hos Kommuneforstanderen, hvilket jeg nu for Fremtiden maa gjøre. Baade melde mig ind og ud og faa Afgangsbevis efter alle Regler. Men noget Forbud fik jeg ikke. — — Naar jeg kommer til Skibelund, skal jeg fortælle Jer om, hvor morsomt det var, da Gendarmen var ude at søge efter mig, men fandt mig ikke, fordi jeg netop var gaaet ud i Dybbølskandserne, der altsaa bogstavelig dækkede mig.

Siden fik jeg skriftlig Ordre til at møde hos Amtsforsstanderen. — Tyskerne kalder mig »die ledige« Henriette Gubi, hvilket, som I vel ved, betyder den ugifte. — Men Postbudet havde sin egen fri Oversættelse. Da én spurgte ham om dette Ords Betydning, svarede han, »at det betød, at hun saadan rejste omkring og havde ingensteds hjemme.« Jeg har jo da ellers snarere mængstedes hjemme, synes jeg nok! —

— Jeg haaber at komme et lille Besøg til Skibelund i Ferien. Det kniber ellers at blive færdig her.

Nu er det bleven bestemt, at jeg efter Ferien bytter Plads med Kasper Jensen. Saa kommer han her ud, og jeg til Bovlund-Egnen, hvor han jo fik Forbud i Fjor.« — —

Henriette. —

Hendes Besøg her var meget fornøjeligt, men meget kort, da hun maatte hjem at hjælpe sin Moder og sine Sødskende i Høsttravlheden. Hvor var hun rørende trofast mod sit Hjem, rede til at bære dets Byrder, som hun delte dets Glæder. — Efter Ferien tog hun saa til Gestrup tæt ved Toftlund. I sit første Brev der fra skriver hun den 5. Oktober 92:

»— Nu er jeg saa paa selve Valpladsen, og nu faaar vi se, hvad det vil blive til. — Folk er meget glade ved, at Arbejdet tages op igjen her paa Egnen, hvor det jo blev forbudt for Kasper Jensen i Fjor. Jeg boer hos Chr. Lund, hvis Kone er saa venlig og flink og har saa meget i Sinde med, at jeg ogsaa kommer ind i de smaa Hjem. Jeg kan godt blive boende her, mens jeg underviser andres Børn. — Vi tænker nu paa at tage 2 Familiers Børn ad Gangen, paa den Maade, at jeg deler Tiden imellem dem, saadan at jeg først fortæller noget for den ene Sødskendeflok og sætter dem saa i Gang med noget Skrivearbejde, mens jeg gaaer til et andet Hjem og begynder paa lignende Maade. Saa kan vi faa flere Hjem med, og det er rarere at have de Børn i Arbejde ogsaa hele Tiden, hvor jeg skal bo, samtidigt med at det er i Gang i de mindre Hjem. — Vi skal nu i Dag prøve paa, hvordan det vil gaa. — Sidste Søndag var jeg i Bovlund til Møde hos Poulsen. — Det er en dejlig Ting

ved denne Egn, at vi har Poulsen her. Ellers kan jeg jo ikke nægte, at jeg har længtes efter Sundeved, og synes, det vil blive vanskeligere for mig at blive saa hjemme her ude, men jeg er jo ogsaa endnu saa fremmed og kjender saa faa. Lidt efter lidt gaaer det jo nok bedre. — Nu kan I saa tænke lidt paa os her ude og lytte til, hvad det bliver til med Amtsforstanderen. — At han lader os helt i Ro, er der ingen, der har Tro til. Jeg mener jo nu rigtignok, det kunde gjerne være, man ikke seer saa meget i mig som i Kasper Jensen, men i hvert Fald har vi jo den Overbevisning, at de kan ikke gjøre os noget. — Saa skal der forresten nok blive nok at bestille her, seer det ud til. — —

Gestrup, d. 7.—12.—92.

»Hvor meget mon I egentlig ved om min Skolesag her? I maa hellere faa en lille Oversigt over Stillingen. — Jeg fik for 3 Uger siden en Stævning til Toftlund og kom derefter op til en Tysker, der var saa vred som en Tysker. Det blev et Forhør paa hen ved et Par Timer om et og det samme. — Han vilde true mig til at holde op med at undervise, og jeg vilde ikke tage imod Trudselen, men forlangte en Retskjendelse, idet jeg henviste til Myndighederne paa Sundeved, som ikke havde lagt mig nogen Hindring i Vejen, efter at jeg fulgte den Orden, at melde mig ind hos Kommuneforstanderen.

Det var en slem Historie for ham med det Aar i Sundeved, og værre blev det, da han spurgte mig, hvor paa Sundeved, jeg havde været, og jeg dertil maatte svare i Følge Sandheden: 14 a 15 Steder. Da gik det ud over den ulykkelige Protokol, der fik adskillige Rusk under Udtryk som: verdammte Verhålt-

nisse o. l., mens jeg maatte bide mig i Læben, for ikke at begaa den Taktløshed at le af Hr. Gefærligheden. — Dansk Undersaat var jeg nu heller ikke den bitteste Smule, og da han bruste op imod mig med Spørgsmaal som: »Hvorfor tager De ikke til Danmark med Deres Dansk?« svarede jeg: »Jo fordi jeg er født her, har hjemme her og vil blive her!« — Saadan fortsattes som sagt Forhøret i et Par Timer, om igjen og om igjen med de mest grinagtige smaatetailerede Angreb, Spørgsmaal og Trudsler. — Blandt andet sagde han til mig, at hvis jeg gik hen og forputtede mig eller rejste væk, saa kunde jeg være vis paa, at Gendarmen kom og søgte om mig, hvor til jeg gjen-tog, at jeg jo netop ikke havde i Sinde at rejse væk. Tværtimod, jeg skulde nok blive. Om jeg ikke vidste, at det var bleven forbudt Lærer Jensen i Fjor? — Jo det vidste jeg nok. — Om det saa ikke ogsaa kunde være et Forbud for mig? — Nej, det kunde jeg ikke indse, naar jeg saa uhindret selv havde rejst i over et Aar under samme Forhold. — »Men for Fremtiden skal det koste 60 Mark for hver Gang, De prøver derpaa«. — Det kan jeg ikke tage Hensyn til, før jeg har en Retskjendelse for det. — »De behøver ikke at kyse mig med at pudse Politiet paa mig«, foer det saa ud af ham. — Nej, det troer jeg ikke, men kun at Loven er lige for os begge. — —

Vi kom saa ikke videre; men 3 Dage efter modtog jeg et skriftligt Forbud fra Amtsforstageren, hvori der henvistes til en Bestemmelse fra Landraaden. —

Jeg skal imidlertid desuagtet blive ved at undervise, og derfor har jeg nu hver Dag ventet en Gendarm eller en skriftlig Ordre til paany at komme

i Forhør, som vil have et Mulktmandat i Følge, hvilket jeg saa skal gøre Indsigelse imod, og saa er vi for Amtsretten, som vi ønsker det, og hvor vi sikkert venter at vinde Sejr. —

Det mærkelige er kun, at det varer saa længe, før man hører fra dem igjen. — Man kunde næsten tro, han er bleven kjed af Sagen, før den er til Ende. Forleden var Landraaden i Toftlund, og da havde vi tænkt, der kom en Slutningsakt efter dette, men det kommer an paa, om han ikke ved at se Protokollen er kommen i Tanker om, at det er alt for privat en Sag, til at de kan gjøre os noget. — Er dette Tilfældet, saa er Sagen jo vundet med det samme, men vi vilde hellere haft den ført rigtig igjennem for Eftertidens Skyld. Naar der er kommen flere Lærerinder, hvad der stærkt er tænkt paa efter Nytaar, saa kan jo en hvilken som helst Amtsforsstander spille op med den samme Komædie med de nye Kræfter, og det har dog altid noget ubehageligt ved sig. — Derfor, gid de bare vilde komme en af Dagene og hente mig til Fortsættelsen, nu er jeg saa hjemme i det, er vant til at staa baade for Krydsild og Bomber og Granater, og jeg har et godt Pandser i den faste Overbevisning, at det er en lovlig Sag, og at vi nok skal vinde. — Saa bliver det velsignet, naar først det Spørgsmaal rigtig er klaret, for der er fler og fler, der møder os med Trang til at faa Hjælp, og vi faaer Plads til mange flere Kræfter med Tiden. Kasper Jensen er i fuld Gang paa Sundeved og befinder sig vel der ved, og saaledes kan jeg jo ikke sige andet, end at Alt er vel, trods Uvejret jeg venter med det første. — Henriette.«

Henriettes Frimodighed — Lyst og Held til Virksomheden blev Skyld i, at flere unge sønderjydske

Piger fik Lyst til om muligt at træde de samme Veje. — Især var hendes tidligere omtalte kjæreste Elev fra Haved — Anna Petersen meget varm for Sagen. Hun prøvede efter Henriettes Raad et Par Pladser, hvor hun særligt kunde faa Lejlighed til at hjælpe Husets eller Byens Børn i Fritiden. — Hun var en lille god, stilfærdig, men dog tillige livlig og samvittighedsfuld Pige, som Henriette er utrættelig til at opmuntre, men lægger hende samtidigt i flere Breve paa Sinde, hvordan Uddannelsen til den Gerning for en stor Del maa bestaa i ikke at holde sig tilbage fra de smaa, venlige Haandsrækninger, som tidt bringer en Børnenes og Hjemmenes Venskab og Tillid, — og hun føjer til: »Tidt har en Dukkekjole eller Kaabe hjulpet mig langt videre frem, end de klogeste og dybsindigste Oplysninger kunde have gjort«. — — Imidlertid gik Retssagen fra Toftlund sin Gang, og snart fik de igjen et Forbud. — Forældrene klagede, og indtil det endelige Svar kom fra Berlin, maatte Hjemskolen indstilles. Foreløbigt drog Henriette forskjellige Steder hen, hvor der endnu intet Forbud forelaa. I et Brev fra Ballum d. 1. Maj 93. skriver hun blandt andet: »Jeg kan huske, Du i Fjor Sommer ikke kunde forliges med, at jeg mente, der blev bragt et lille personligt Offer, naar man gav sig hen til den Gerning, der kaldte paa én. Du holdt paa, at den bar Lønnen ti Fold i sig selv. — Ja, jo længere jeg vandrer omkring, jo bedre forstaaer jeg Dig i dette, men i Fjor sad jeg endnu lidt fast i Sukket efter den Hjemlighed, som man maa give Afkald paa. Jeg var glad ved min Virksomhed; men jeg kunde ikke andet, end nu og da føle Savn.

Men som sagt, jeg lærer mere og mere at sam-

stemme med Dig i, at det bærer Lønnen i sig selv. — Rigtignok er jeg for Tiden kommen »paa de tørre Græsgange«, og det endda saa nær ved Marsklandet og Vesterhavet. Her er grumme faa, der endnu har Forstaaelsen af den Fare, der truer vort Modersmaal, og derfor grumme faa, der mener at have Brug for saadanne Folk som mig. — »Aa nej, de er saamænd danske nok«, mener de selv, og saa slaar de sig selvbehagelig til Ro med det. — Havde det været Kasper Jensen, der var slaaet ned imellem dem, han havde forlængst rystet Støvet af sine Fødder og var forsvundet igen. Det vilde han selv have indrømmet mig, hvis jeg fortalte om adskillige Pilegrimsgange, jeg forgæves har gaaet, men jeg har nu den Tro, at de kommer nok en Gang, og en god Trofaaer jo aldrig en ond Ende, siger det gamle Ord — — Egentlig har de sluttet sig godt nok til Skoleforeningen, dog mest med Tanken henvendt paa Efterskolerne. — Det kan de nok forstaa, at det er godt og nødvendigt, »men have mig saadan en kort Tid med den Bagtanke, at de saa selv skal tage lidt fat bag efter, nej hvad kan det blive til? Det er der ikke noget ved.« — Jeg er derfor ikke helt trøstesløs, naar jeg rejser her fra Byen igen, for hvad jeg ikkefaaer Lov at have med at gjøre nu, det faaer I nok en Gang med Tiden!« — — —

Da jeg vidste, hun snart vilde bryde op fra Ballum, og mente — ligesom hun selv — at hun foreløbig var nødt til at tage sine Ferie, indbød jeg hende til at besøge os, mens vi havde Pigeskole, som sluttede til 1. August. Hun skriver der for fra sit Hjem i Jersdal. D. 13. Juli 93. »Kjære Georgia! Tak for Din venlige Indbydelse. Du kan tro, jeg hellere end

gjerne vilde efterkomme den, men tro endelig ikke, at jeg ligger roligt fortøjet i den hjemlige Havn. Nej, jeg er i stadigt Arbejde med Undervisningen endnu. Vi er sejge at faa Bugt med, tænker Tyskerne vist. — Som I maaske ved, fik jeg for en Tid siden Brev fra Landraaden, hvori han tilstaaer, at det ikke er ulovligt at undervise, men en hver, som ved Undervisningen søgte sit Erhverv, skulde have Skoleinspektørens Tilladelse, og da jeg fik Kost og Forplejning i de Hjem, jeg boede i, mens jeg læste med Børnene, saa var dette et Erhverv, og følgelig henviste han mig til Skoleinspektøren, der jo paa Forhaand er det samme som at lade os slaa ihjel af ham.

Men af Landraadens Brev drog vi den Lære, at en Person, der ikke en Gang fik Kosten for Undervisningen, frit kan tumle sig med Børnene i Fritiden. — Dette skal nu prøves af, og saa skal jeg tage Ophold i mit tidligere Hjem og herfra gaa ud, saa vidt jeg kan naa. — Jeg faaer saa Kosten hos min Broder og erhverver den ved at passe hans Hus og malke hans Køer om Formiddagen. — Om Eftermiddagen har Børnene i Bevtøft helt fri, saa har jeg 2 Hjemad Gangen, og læser først det ene Sted, saa det andet.

—Det tager Tiden fra Kl. 2 til 9, da jeg har en god Fjerdingvej at gaa. — Nu venter jeg jo stadigt en ekstra Indbydelse fra min gode Ven — Amtsforstanderen i Toftlund, der vil være knagende gal i Hovedet, men han faaer saa Landraadens Brev, som jo dog ikke vil være saa ganske let at fordøje, om end han vil knuse det, saa godt han formaaer — — De skal naturligvis nok faa det drejet rundt ogsaa, men imidlertid har jeg faaet Lov til at læse med endnu flere

Børn, og endelig faaer vi vel saa den endelige Afgørelse fra Regeringen, saa vi ved, hvordan vi er stillede, og kommer den med Afslag, saa er det jo først, Skudsmaalsbogen skal i Gang.

Kasper Jensen blev det jo forbudt at læse i Sottrup og Nybøl Amtsdistrikt, men da et Par Familier i Broager skrev efter mig kort før Pindse, fordi Børnene i 4 Uger var fri. for Skolen paa Grund af Mæslinger, saa tog jeg uden videre dertil. For der var det jo ikke forbudt endnu. Jeg læste uforstyrret de hele Dage, først nogle Timer det ene Sted, saa Resten af Dagen i det andet Hjem. Der var en god Flok begge Steder, og det gik for fulde Sejl, da vi kunde begynde med friske Kræfter fra Morgenstunden af.

Det er den strengeste Tid jeg har haft, men dog tillige den dejligste. — Da jeg saa stod rejsefærdig i det ene Hjem til at tage herhjem igjen, kom Gendarmen i det andet og spurgte efter mig, men jeg var jo rejst, sagde man. — Det var jeg jo ogsaa, men at det kun var ind til Naboen, tav man med, for der blev ikke spurgt hvor jeg var rejst hen! —

Dagen efter, da jeg virkelig var rejst hjem efter, kom Gendarmen igjen og spurgte om min Adresse. — Saa fik han den, for Kommuneforstanderen havde nok forsømt at skrive mig ind i Protokollen, men det faaer være hans Sag, mine Papirer er rene.

Jeg kan rigtignok sige, jeg er under offentligt Opsyn, ja endog er en Person, der er straffet, staaer der i Protokollen. Det er jo Mulkterne, der her med menes, men det lyder saa morsomt, naar jeg i Forhørene skal op med, hvor mange Gange jeg før har været straffet? —

Nu er det saa, jeg er i fuld Gang med den ny Methode her hjemme, og venter paa Udfaldet. — —«

Da jeg næste Gang fik Brev fra hende, var det fra

»Jersdal, d. 11. 1. 1894.

— — — Jeg har oplevet en hel Del siden den Tid, og har især haft travlt med Skriveri, som har lagt Dæmning for Breve til mere, nære og kjære Venner. — For Frøken Krüger har jeg besørget en Del Skriveri til og fra Kvindekomitéen til Kronprindsens Sølvbryllupsgave. Den Sag er naturligvis ogsaa naaet til Eder? — Saa havde jeg mit eget Jern i Ilden med Morten Eskesens Tæppe, som jeg fik Ideen til hos Eder, og ogsaa fik gennemført til stor Glæde for mange, der undte ham den lille Opmuntring. Han kommer nok en Gang og viser det frem, for han er meget glad ved det. Han var her Nytaarsaftensdag.«

Ja, at han var blevet meget glad ved det kjønne, broderede Rejsetæppe var sikkert nok. Men end mere glad troer jeg dog han var ved det Digt, som fulgte med Tæppet, som jeg vil afskrive her som en lille Prøve paa, hvor kjønt Henriette i Vers kunde føje sine Ord i Lejlighedsdigte til sine Venner:

I Riddertidens Dage, mens Kampe stod paa,

i Fruerstuen ofte gik Talen i Staa.

De Fruer og Jomfruer syede Silkesting,

mens Tankerne syslede tidt med svære Ting.

Men hørtes saa Luren, der meldte Gjæst paa Borg,

og var det en Sanger, blev der Glæde tidt i Sorg.

Man lytted til hans Strengespil og nynnede med hans Sang.

Saa Haab og Tro blev højet paa Lys i Vraa og Vang.

End som Kvinderne fordum vi sidde trindt omkring

her nede, og tænke tidt paa meget svære Ting;

men kom Du saa med Sangen Din, saa frisk og fuld af Liv,

det var som for Haabet der paa ny blev sagt »Bliv«.

Du vandt vor Tak med mere — dog derom vi vil
ej formaste os at synge til saa smaat et Strengespil.
Hvad Gavn og Godt Du øver, maa andre forstaa
at male i Din Sagabog med Billeder paa.

Nej hvad vi bare vilde, skal vi faa sagt:
Med Julenissen sluttede vi nylig en Pagt.
En liden Julegave vi syede i Løn,
og at Du ej forsmaaer den, er nu kun vor Bøn.

Det Tæppe det har rejst nu fra Hjem og til Hjem,
og hilstes med Glæde, hvor end det kom frem.
Hvo ej fik Lov at sy der paa, blev ej i Hu helt mild,
for desværre blev det færdigt, før vi Alle saa os til.

Dog derfor har vi Alle der i vor Part og Del,
og en Vennehilsen følger med til Dig saa fuld og hel,
fra hvert et Sting vi syede, den titter i Skjul
med Ønsket om en glædelig, en velsignet Jul.

Gid end i mange Aar Du faa Lov og Lykke til
at virke og at synge til Haabets Strengespil.
Gid Rejsetæppet ofte end paa Rejse maa gaa
fra Hjem til Hjem her nede blandt Store og Smaa.

Jul 1893.

Henriette Gubi.

I Brevet fra den 11. 1. 94 fortsætter Henriette:
»Men det bedste jeg har oplevet, siden sidst vi taltes
ved, er dog mit Strejftog ind i Slogsherred der ude
i Jejsing og Rørkjær. — Du kan tro, jeg kom paa min
rette Hylde, der er baade smaa og store Børn, som
havde godt af at mærke et lille Pust fra Egne, hvor
Luften er mere ren, end man just kan sige, den er hos
dem. — —

Der er mange store Tyskere der nede, og de Dan-
ske har siddet en Del kuet af dem, ogsaa en Del i
Dvale af Mangel paa Næring nord fra. — Studehan-
delen i Tønder og Husum er just ikke det bedste
Næringsmiddel for Aandslivet.

Men nu i de sidste Par Aar har Foreningslivet her nede ogsaa haft sine Virkninger ud i de Egne, og de vaagner, og er med. — Der er næppe noget Sted i Sønderjylland, hvor den blaa Sangbog saa trofast følger med til »Aftensæde« hos Slægt og Venner, som Tilfældet var der nede.

Sangen har sin gyldne Barndomstid med al Friskhed og Nyhed over sig. Jeg sang mig hæs hver Aften, for jeg skulde lære dem Melodier.

Da saa Politiet ogsaa der kom og satte en Stopper for min Undervisning, ja, saa sang vi endnu mere, for saa hed det: »Nej, forbyde os at have hende, kan de da ikke, og kan Børnene nu ikke faa Gavn af det, saa kan vi, saa gaa vi nu sammen om Aftenen og faaer ud af det, hvad godt vi kan.«

Og saa gik det med smaa Møder med Oplæsning, Sang og Fortællen, snart her og snart der, Aften efter Aften, en Del af de samme Folk som den faste Stok, men stadigt lidt ny til. — Det var min rigeste Tid paa mit Rejselivs Omraade, fordi jeg mærkede saadan en forunderlig Rejsning hos de Folk.

Jeg var der fra 1. Oktober til Jul, men da jeg rejste hjem, var jeg ogsaa saa træt og nervøs, som ingensinde før.

Moder kjender mig nok, naar jeg saadan kommer hjem, saa hedder det altid: »Nej, jeg skal ingen Ting have at spise, jeg skal bare i Seng.« Men naar saa en lille Tid er gaaet, bliver jeg sulten igjen, og saa ved hun, Naturen har hjulpet sig selv. Krisen er overstaet, jeg er rede til at begynde forfra. —

Nu skal jeg dog først en Tur til Aarhus til min Øjenlæge. Med det samme besøger jeg saa mine Venner i Mygiind Præstegaard. — Naar jeg saa kom-

mer hjem igen, skal jeg til Broagerland. Der er endnu en lille Krog, hvor jeg kan være som Lærerinde, saa længe det varer! Endnu har vi intet hørt fra Berlin om Sagen. — Mange kjærlige Hilsner til Eder fra Moder og Eders Henriette Gubi. —«

Omtrent samtidigt skriver Henriette til en ældre Veninde fra sin »Mygind-Tid«, som hun nu kun sjældent saa eller vekslede Breve med: »Naar jeg nu tænker paa, hvad der er svært her nede, saa er det for mig mest dette at naa saa lidt af alt det meget der trænges til, og som man gjerne vilde øve. Dette gjælder da især de Aar, jeg sad der hjemme og virkede saa smaat i min Hjemegn mellem Børn og unge Mennesker. Da var jeg tidt nær ved at tabe Modet og mistvivle om mine Evner til at gennemføre, hvad jeg gjerne vilde. Siden jeg er kommen ud paa Rejse, har jeg faaet større Opgaver at løse, men det har mange Gange forekommet mig tifold lettere, saa jeg vil bede mine Venner med mig at sige Vorherre Tak, for, at jeg fik Lov at opleve dette og ligesom faa lidt Brug for de Kræfter, der trængte til at bruges just i denne Sag. — Forunderligt er det for mig at se tilbage paa mit Liv, og saa opdage, at det helt igennem har været en god Forberedelse til denne ejendommelige Gerning, hvor man i den Grad færdes mellem forskellige Mennesker og under skiftende Forhold.

Snart sidder jeg i den fattige Husmandsstue og snart i det rige Velstands-Hjem, og begge Steder gjælder det om, saa hurtigt og saa naturligt som muligt at leve sig sammen med Hjemmet og forstaa dets Stilling til Livet saa noglunde.

Og dette falder just mig saa let. Jeg er jo selv

opvokset i en lille Husmandsstue under Kamp for Livet i mange Maader, men ogsaa under den varmende Kjærlighed, der gjør de smaa Hjem ligestillede med de større i sand og virkelig Livslykke. — Og siden har jeg faaet Lov at leve mig sammen med Folk, der staaer højere i Aandsudvikling, og er bleven hjemme i de Kredse ogsaa. — Det er som et helt Eventyr, og ikke mindst eventyrlige har de sidste Aar været, men de har været de rigeste i den Forstand, at de har kastet Lys for mig over mangt og meget, jeg før stod lidt drømmende over for«. — — Saa fortæller hun om sin Moders Indflydelse paa hende, fra hun var en lille Pige, der lyttede til hendes Ord, naar hun fortalte for hende af »vort Folks Mindebog« eller ildnede hendes Mod ved Plougs Digte, og føjer til: »men selv mindes jeg med Tak, at det er h e n d e, der har givet mig noget saa stort at leve for, og De kan forstaa, at jeg kan for Alvor opmuntre Mødrene til at give Børnene mer og mer af denne Rigdom i Arv. Den er skjøn og stor under alle Forhold, men tiltrænges mest i vore Dage der nede paa Grændsen. — — At jeg selv ikke har det videre hyggeligt under den stadige Skiften Opholdssted, kan De vel nok forstaa, og sommetider kan den Lyst komme op i mig igjen en Tid at kunne leve som andre Mennesker, men slige Krav paa hjemlig Hygge overvindes let, naar man har et godt Maal at virke for«. — — Saa fortæller hun lidt om sin Dagsorden med Sytøj eller Besøg i de forskellige Hjem og siger saa om selve Skolegerningen: »Aa om De nu kunde se det rigtigt, hvor velsignet det er, naar saadan en lille Sødskendeflok af Dreng og Piger i forskellige Aldere flokkes om mig med smilende Ansigter, efter at de dog har siddet i en Art

Spændetrøje den hele Dag i Skolen. De sidder i Forventning om, hvad de nu skal høre om i Aften, og naar vi vender os til vort store kjære Danmarkskort — en Gave fra Sprogforeningen — som jeg har stor Glæde og Gavn af, saa skulde De forbavses ved, efter at jeg nu i 14 Dage har rejst omkring med dem i hele vort lille kjære Land, hvor de saa kan huske det og kan rejse paa Kryds og Tvers, nu paa den Jernbane-rute, nu med den Dampskibslinje, og nu med Landevejen ind over Hederne. — Og her i Frederits er den tapre Landsoldat, og her i Randers er Niels Ebbesen, og saadan bliver Kortet til Historie med det samme. Det Liv, hvor med Børnene tager mod denne hjemlige og for dem saa uvante Undervisning, det sætter nyt Liv i mig ved de noget ofte gjentagne Træk, jeg maa fortælle om fra Hjem til Hjem. Det, der tager den meste Tid er jo Retskrivningen, men det morer Børnene alligevel, fordi de forstaaer det saa vidt de kommer, for husk paa, de arbejder i Skolen med noget de ikke forstaaer.

Pastor Køster har en Gang sendt mig nogle Eksemplarer af Konfirmandsangbogen, der i er en Del bibelske Sange, som jeg særlig er glad for at synge med Børnene. — Jeg fortæller dem saa Indholdet, som de jo nok fra Skolen kjender i Remsestil, men ikke som vi ønsker Historierne kjendte, saa de kan blive til Glæde for dem alle Dage. — —

Og hvor Sangen hjælper mig i min Gerning, hvor jeg færdes. — Jeg har aldrig sunget kjønt, og har grumme lidt Begreb om det musikalske, naar undtages, at jeg elsker Musik og Sang saa inderlig højt, men til den Folkesang, vi faaer frem her nede, faaer jeg ordentligt min Stemme øvet.« — —

Samme Aar kort efter Paaske kom Henriette til Rødding, hvor, som hun skrev, »Farvandet endnu var rent for Forbud og Mulkter«. — Der fra besøgte hun os i Pindsen, og vi talte som sædvanligt meget sammen om hendes Stillings lyse og mørke Sider. — Fra os gik hun tilbage over Grændsen til Kjøbenhavn og besøgte sammen med vor fælles Veninde — Dyrslæge Grams Kone — flere Familier, som var danske Undersaatter — de saakaldte Optanter. —

De levede jo i mange Aar under meget vanskelige Kaar og kunde vente at blive udviste, hvis de foretog dem noget, der kunde være Tyskerne imod. — De kunde derfor ikke indbyde hende som Lærerinde for deres Børn. Da Henriette kort efter fra Rødding skrev til mig, siger hun: »Tak for Pindsen, jeg havde saa godt af den Tur. Ogsaa sammen med Dorthe Gram havde jeg en rar Dag rundt til mange Folk. Vi tog Konerne med, saa vidt vi kom, og var til sidst ti, hvor jeg fortalte om Hjemmeundervisning o. l. — Jeg har det nu over al Forventning godt her i Rødding, saa Du skal ikke lægge Dig paa Sinde, hvad jeg i min Svaghed betroede Dig med Hensyn til min Stilling hin Morgen paa Vejen. — Kommer der en lille trist Tid, saa kommer der igjen en stærkere og lysere. Det ene bøder paa det andet. — Jeg skal nok holde ud. Jeg kan heller ikke andet. — — — Mindst skulde jeg kalde min Stilling streng i denne Tid, da det er lykkedes mig at komme rigtig ind her hos Mennesker, jeg tør kalde store Børn, som det er en Velsegnelse at leve lidt sammen med paa Hjærtens Grund, for der er Hjærtgrund her i Huset, det er vist. — Jeg har nu vundet deres Tillid, det mærker jeg, og jeg kan ikke sige Eder, hvor glad jeg er ved det. Det hjælper paa saa meget andet«.

Rimeligvis vilde Forbudet ogsaa have naaet hende i Rødding-Eggen. Hun var da inde paa at ville have sig en Skudsmaalsbog, og saa tage sig Tjeneste paa 1 Maaned ad Gangen i de forskellige Hjem. »Saa maa jeg da kunne faa Lov til at leve sammen med Børnene i deres Fritid og hjælpe Hjemmeundervisningen frem«, mente hun.

Desværre blev der ikke Brug for dette sidste Forsøg. Hendes tidligere udtalte Ønske om »saa længe Kræfterne slog til at maatte bruge dem i den danske Sags Tjeneste« blev opfyldt, før hun eller nogen af hendes Venner havde ventet det. —

Den 4. Juli var der Fest paa Skamlingsbanke. Hun var da nylig kommen fra Rødding til Nabobyen Hjerting og vilde gjerne der fra med til Festen. Hun kom til Kjøbenhoved Aftenen før, for derfra næste Morgen at faa Følgeskab til Turen. — Men da hun gik til Sengs, klagede hun over Hovedpine og føjede til: »Jeg vil hellere blive her i Ro i Morgen Formiddag og faa rigtig udhvilet. — Jeg tror, det bliver for strengt at tage til Skamling. Saa følges Du og jeg hellere over til Skibelund i Morgen Eftermiddag, Dorthe.«

Men næste Morgen var hun alvorlig syg med høj Feber, og da Lægen blev hentet, mente han, hun havde Tyfus.

Hun blev saa liggende der nogle Dage. Hendes gamle Moder blev hentet og sad tillige med hendes trofaste Venner Jes og Dorthe Gram skiftevis ved hendes Sygeleje. — Hun led store Smerter og talte tidt i Vildelse, men tidt laa hun stille og mat hen og kjendte dem Alle. — —

»Dette kommer jeg ikke fra, Dørthe«, sagde hun en Gang, »men det er ogsaa det samme — jeg er færdig!« Da Sygdommen efter Doktorens Mening vilde blive langvarig, og tilstrækkelig Pleje i en smitsom Sygdom var vanskelig at skaffe hende, foreslog han, hun skulde føres til Sygehuset i Gram.

Selv fik hun fat paa, hvad Talen var om, og bad om, at de vilde lade hende komme dertil. — Det skete saa ogsaa, og mens det lod paa Lægen, som var hendes Helbredelse langt fra umulig, stod det klart for hendes Venner, at det gik mod Døden. — De besøgte hende Dagen efter i Gram, fandt hende endnu i Live, men Natten efter døde hun. —

Efter Sygehuslægens Ønske blev hun obduceret, og det viste sig da, at Døds-Aarsagen ikke var Tyfus, men Tuberkler paa Hjernen. — Der var altsaa ingen Fare for Smitte.

Hendes Kiste blev ført lige fra Sygehuset til Bevtøft Kirke, og faa Dage efter blev hun begravet paa Kirkegaarden der. — Hendes Forældre og Sødskende kom der til hjemme fra Jersdal; men rundt om fra vide Kredse af Sønderjylland flokkedes hendes Venner om hendes Kiste. Vogn efter Vogn kom langt borte fra eller fra Stationerne i Vojens eller Jersdal med hendes Venner og Husfæller fra mange af de sønderjydske Hjem, hvor hun havde været. Fripræsterne Lycke og Povlsen var begge til Stede; men ingen af dem maatte jo tale i en præjsisk Statskirke eller paa dens Kirkegaard. — Kun Sognepræsten i Bevtøft talte ved hendes Kiste, og skjøndt han nævnede hendes »store Gerning«, havde vi Alle en Følelse af, at den i hans Øjne næppe var saa stor eller værd at paaskjønne. — Nej, bedre talte Krandsene paa hen-

des Kiste med Hilsen og Tak fra Børn og Voksne i de sønderjydske Hjem.

Men da Præsten spurgte hendes Moder, om der var nogen Salme, hun særligt ønskede at faa sunget, og hun nævnede: »Jeg lever og ved, hvor længe fuld trøst«, som Henriettes Yndlingssang, var vi ham taknemlige over, at han tillod en af Forsamlingen at synge den for, da Degnen ikke kjendte Tønen.

Hvor lød den kjønt og fyldigt fra det store Følge, og vi havde Følelsen af, som var det Henriettes Afskedsord til sine Venner:

»Jeg lever et saligt Liv alt i Gud.
Jeg dør kun for evigt at leve.«

Paa hendes Grav blev der snart efter rejst en lille Marmorsten med hendes Navn, Fødselsdag og Dødsdag, og under neden det lille Vers af Morten Eskesen:

Mellem Børn og Barnesjæle
af vor Moders Kuld
være hendes Eftermæle:
»Hun var tro som Guld«.
